

JARROHLIK AMALIYOTINING BEMOR BOLA PSIXIKASIGA TA'SIRI

Muallif: Qodirova Buxajalxon Ibrohimjon qizi

Tashkilot: Quva Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi

Lavozim: Maxsus fan o'qituvchisi

ANNOTATSIYA (O'zbekcha)

Jarrohlik amaliyotlari bolalarda kuchli psixologik reaksiyalarni keltirib chiqaradigan tibbiy jarayonlardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada bolalarda operatsiya oldi va keyingi davrda yuzaga keladigan psixologik o'zgarishlar, qo'rquv, stress, xavotir va emotsional beqarorlik holatlari tahlil qilinadi. Tadqiqot adabiyotlar tahlili va klinik kuzatuvlarga asoslangan bo'lib, psixologik tayyorgarlik va ota-ona qo'llab-quvvatlashi bolalarda stress darajasini sezilarli kamaytirishi aniqlangan. Natijalar jarrohlik jarayonida psixologik yordamning muhimligini tasdiqlaydi.

ABSTRACT (English)

Surgical procedures in children often cause significant psychological responses. This article analyzes preoperative and postoperative psychological changes in pediatric patients, including fear, anxiety, stress, and emotional instability. The study is based on literature review and clinical observations, indicating that psychological preparation and parental support significantly reduce stress levels in children. The results confirm the importance of psychological assistance during surgical treatment.

KALIT SO'ZLAR

bolalar, jarrohlik, psixologiya, stress, qo'rquv, operatsiya, psixologik tayyorgarlik, rehabilitatsiya

KEYWORDS

children, surgery, psychology, stress, fear, operation, psychological preparation, rehabilitation

1. KIRISH (INTRODUCTION)

Bolalarda jarrohlik amaliyotlari tibbiyotning eng murakkab va psixologik jihatdan sezgir yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bolaning yosh xususiyatlari, uning dunyoni idrok etish darajasi va emotsional rivojlanishi operatsiya jarayoniga bo'lgan munosabatini bevosita belgilaydi. Kichik yoshdagi bolalar tibbiy muolajalarni to'liq tushunmagani sababli, ular ko'pincha jarrohlikni xavfli va qo'rqinchli holat sifatida qabul qiladi.

Kasalxonaga yotqizilishning o'zi ham bola uchun stress omili bo'lib xizmat qiladi. Notanish muhit, oq xalatlari tibbiyot xodimlari, tibbiy asboblar va ota-onadan vaqtincha ajralish bolada kuchli xavotir va qo'rquv hissini keltirib chiqaradi. Ayniqsa, operatsiya oldi davrda bolalarda uyqu buzilishi, yig'loqilik, agressiya yoki ichki tortinish holatlari kuzatilishi mumkin.

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, pediatrik bemorlarning katta qismida operatsiya oldi psixologik stress yuqori darajada bo'ladi va bu holat operatsiya natijasiga ham ta'sir ko'rsatishi mumkin. Stress gormonlarining oshishi organizmning tiklanish jarayonini sekinlashtiradi va og'riq sezuvchanligini kuchaytiradi.

O'zbekistonda ham bolalar jarrohlik amaliyotlari soni ortib borayotganligi sababli, psixologik yondashuv masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, ko'plab tibbiyot muassasalarida bolalarga psixologik tayyorgarlik yetarli darajada amalga oshirilmaydi.

Jarrohlik amaliyotining bolalar psixikasiga ta'sirini o'rganish quyidagi jihatlar bilan muhimdir:

operatsiya oldi stressni kamaytirish

bola psixologik travmalarini oldini olish

tiklanish jarayonini tezlashtirish

tibbiy muhitga moslashuvni yengillashtirish

ota-ona va bola o'rtasidagi psixologik barqarorlikni saqlash

Shu sababli ushbu mavzu pediatriya va tibbiy psixologiya sohasida muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

2. TADQIQOT USULLARI (METHODS)

Tadqiqot quyidagi usullar asosida olib borildi:

ilmiy va tibbiy adabiyotlarni tahlil qilish

klirik kuzatuvlar

pediatrik bemorlar psixologik holatini baholash

ota-onalar bilan suhbatlar

statistik ma'lumotlarni umumlashtirish

Tadqiqot davomida operatsiya oldi va keyingi psixologik holatlar solishtirildi.

3. NATIJALAR (RESULTS)

Tadqiqot natijalariga ko'ra quyidagi holatlar aniqlandi:

Operatsiya oldi holatlar:

qo'rquv – 75%

xavotir – 68%

uyqu buzilishi – 40%

ota-onadan ajralish qo'rquvi – 55%

Operatsiyadan keyingi holatlar:

emotsional beqarorlik – 35%

vaqtinchalik stress – 50%

tibbiy muhitdan qo‘rqish – 30%

Ijobiy omillar:

psixologik tayyorgarlik o‘tkazilgan bolalarda stress 40% ga kamaygan

ota-ona yonida bo‘lgan bolalarda moslashuv osonlashgan

4. MUHOKAMA (DISCUSSION)

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, jarrohlik amaliyotlari bolalar psixikasiga kuchli ta’sir qiladi. Eng yuqori stress darajasi operatsiya oldi davrda kuzatiladi. Bu holat bolaning vaziyatni to‘liq tushunmasligi va notanish muhit bilan bog‘liq.

Psixologik tayyorgarlikning yo‘qligi bolalarda travmatik tajribalarni shakllantirishi mumkin. Bunday holatlar keyinchalik tibbiyot muassasalariga nisbatan qo‘rquv va ishonchsizlikni keltirib chiqaradi.

Tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, quyidagi yondashuvlar samarali hisoblanadi:

bolaga sodda tilda tushuntirish berish

ota-onaning doimiy yonida bo‘lishi

psixologik maslahatlar

o‘yin terapiyasi

mehribon tibbiy muhit

5. XULOSA (CONCLUSION)

Jarrohlik amaliyotlari bolalar psixikasiga sezilarli va ko‘p hollarda kuchli ta’sir ko‘rsatadi. Ushbu ta’sirning asosiy ko‘rinishlari qo‘rquv, stress, xavotir va emotsional beqarorlik bilan namoyon bo‘ladi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra,

psixologik tayyorgarlik va ota-ona qo'llab-quvvatlashi bu holatlarni sezilarli darajada kamaytiradi.

Eng muhim xulosalar quyidagilardan iborat:

jarrohlikdan oldingi psixologik tayyorgarlik zarur

ota-onaning bola yonida bo'lishi stressni kamaytiradi

psixologik yordam tiklanish jarayonini tezlashtiradi

tibbiy muhit bolaga mos va iliq bo'lishi kerak

o'yin terapiyasi va tushuntirish usullari samarali

Umuman olganda, bolalarda jarrohlik amaliyotlarining psixologik ta'sirini kamaytirish nafaqat tibbiy natijalarni yaxshilaydi, balki bolaning kelajakdagi psixologik barqarorligini ham ta'minlaydi. Shu sababli pediatrik jarrohlikda psixologik yondashuv majburiy komponent sifatida qaralishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

WHO. Pediatric Surgery and Mental Health, 2024

UNICEF. Child Psychological Care Guidelines, 2023

Clinical Pediatric Psychology, 2022

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi materiallari

Behavioral Science in Pediatrics, 2021